

Preek ds. G. R Rinsma Zondag 15 Augustus 2010

Thema: gedoopt met vuur

Prefatie: het kerkelijk jaar houdt geen rekening met onze vakanties. Het is mooi dat we met kerst- en Pasen vakantie hebben, maar na Pinksteren is het in feite één doorgaande lezing, tot aan de laatste zondag van het kerkelijk jaar. Daar monden de lezingen uit in één toekomstperspectief: het koninkrijk van God. Maar gaandeweg er naar toe wordt de toon van de lezingen ernstiger, grimmiger. Met het oog op dat koninkrijk vragen ze van ons een keuze. In die zin zou je de bijbel – of beter: de evangeliën - kunnen beschouwen als een groeiboek: om ons te begeleiden in onze groei: van een kind, dat bij de hand moet worden genomen, tot volwassene, die zelf keuzes kan maken.

1ste schriftlezing: 1 Kon 18:19-39

2de schriftlezing: Lucas 12:49-57

Gemeente van Onze heer Jezus Christus,

Ik zal nooit vergeten, toen ik zo'n elf jaar terug gesprekken had met een zgn. beroepskeuze-adviseur. Ik zat ton op een tweekoppig en wilde me oriënteren op werk buiten de kerk. En het eerste wat hij me toen vroeg, was: waar is je vuur gebleven? Welk vuur, waarmee je ooit aan dit werk bent begonnen?

Zo'n vraag laat je nooit meer los. Blijkbaar kun je je vuur kwijtraken. Blijkbaar kan het bedolven raken onder zoveel dingen die nog moet doen. Blijkbaar kan het uitdoven.

*Jij kijkt naar mij
Ik kijk TV
En je loopt naar de keuken
En je vraagt wat ik wil, koffie of thee
En ik denk*

*Ik wil vuur
Levenslang vuur
Want we leven misschien maar
zevenhonderdduizend uur
En ik wil elk uur vuur*

*Jij kent de vragen die ik stel
Ik ken het antwoord wat jij geeft
En als ik zwijg en je vraagt wat ik voel
Dan tover ik met woorden
maar ik draai er omheen*

*Want ik wil vuur
Levenslang vuur
Want we leven misschien
maar zevenhonderdduizend uur*

En ik wil elk uur vuur

*En al die heren die ons regeren
Intellectuelen die zich vervelen
Hoor ze praten over alles met gezond verstand
Maar waar is hun hart
Het staat niet meer in brand*

*Want hun bezieling is dood
Het vuur is gedoofd
En idealen zijn verhalen
Waar geen mens nog in gelooft
En de tijd sleurt ons mee
Naar het einde van de eeuw
En ieder twijfelt maar niemand
Niemand schreeuwt
Er is niemand die schreeuwt*

*Maar de wereld die draait
Als een gek in het rond
Weg van de hemel
Recht in de afgrond
Maar jij en ik
Wij mogen ons niet laten vangen
We moeten leven voor een droom
En sterven van verlangen
Ja, jij en ik
Dat is alles dat telt
En zolang het hier duurt
Wil ik alleen maar
Vuur.*

Ik weet niet of Stef Bos de uitspraak van Jezus op het oog heeft, maar het sluit er nauw op aan. Ik ben gekomen om op aarde een vuur te ontsteken, en wat zou ik graag willen dat het al brandde!¹ Ik kan me voorstellen dat we van zo'n uitspraak schrikken. Dat onze gedachten onmiddellijk naar de bosbranden in Rusland gaan. Of dat we terugdenken aan de verschrikkingen van de vorige eeuw. De hel van Verdun, het bombardement op Rotterdam, de aanslag op de Twin Towers. Bij vuur denken wij eerder aan vernietiging, verwoesting, gewoon brand dan aan....²

Wat bezielt Jezus? Of beter Lucas, de evangelist om Jezus zulke dingen te laten zeggen? Alsof we al niet genoeg geconfronteerd worden met pijn, lijden en verdriet? Alsof er al niet genoeg brandstichters zijn geweest, die de wereld met hun opruiende taal in brand

¹ Lucas 12:49

² Het is opvallend dat vroegere bijbelvertalingen terughoudender zijn: Vuur ben Ik komen werpen op de aarde en wat is mijn wil, als het reeds ontstoken is? Ik ben gekomen, om vuur op de aarde te werpen; en wat wil Ik, indien het alreeds ontstoken is? Maar de nieuwe vertalingen en ook de buitenlandse laten geen keus: we kunnen er niet om heen: (475) Jezus noemt zich iemand, die vuur wil brengen. En er naar uitziet dat het gaat branden.

hebben gestoken?

Nee, om goed te begrijpen, waar Jezus op doelt, moeten we naar het vuur van het brandoffer. Zoals dat in het Oude Testament beschreven staat. Moeten we naar die wedenschap op leven en dood tussen Elia en de priesters van de Baal, als Elia zijn tegenstanders uitdaagt: Ik ben de enige profeet van de HEER die nog over is. De profeten van Baäl zijn met vierhonderdvijftig man. Breng ons twee stieren. Zij mogen als eersten een stier uitkiezen. Laten ze die in stukken snijden en op een brandstapel leggen, maar ze mogen het hout niet aansteken. Ik zal de andere stier gereedmaken en op een brandstapel leggen, maar ik zal het hout niet aansteken. U moet de naam van uw god aanroepen, en ik zal de naam van de HEER aanroepen. De god die antwoordt met vuur, is de ware God.' Heel het volk stemde met dit voorstel in.³

Om die laatste gaat het Elia. En gaat het ook Jezus. Want wat verwijt Elia hen? Hoe lang blijft u nog op twee gedachten hinken? Als de HEER God is, volg hem dan; is Baäl het, volg dan hem.' En zegt Jezus tot zijn toehoorders: Waarom bepalen jullie niet uit jezelf wat juist is?⁴ Of zoals Oussoren het vertaalt: en waarom oordeelt ge niet ook uit uzelf wat rechtvaardig is?

Die oproep geldt niet alleen voor CDA-leden, maar ons allemaal. Zowel Elia als Jezus roepen de mensen op om niet langer te af te wachten, te schipperen, te polderen, maar om te kiezen. Geen slaaf kan twee heren dienen, want hij zal òf de ene haten en de andere liefhebben, òf zich aan de ene hechten en de andere minachten; gij kunt niet God dienen èn Mammon.⁵

Deze woorden komen uit hetzelfde evangelie als ook de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan, en de gelijkenis van de verloren zoon. Deze woorden komen uit hetzelfde evangelie als waarin ook het kerstverhaal staat. Waarin verteld wordt hoe de engelen zongen van vrede op aarde. Maar het is Lucas niet begonnen om een lieve vrede. Van pappen-en-nathouden. Van voor ons uit schuiven. Van Peace in our time, waarmee Chamberlain meende dat de vrede gered was.

Maar die vrede komt ons niet engelachtig aangewaaid. De weg naar die vrede toe is vooral de weg van het kruis, een weg die om inzet vraagt en trouw. En om moed. Want

*Kwartels houden zich doof
en een ezel houdt zich dom;
en een struisvogel steekt zijn kop
heel diep in de grond.*

*Hazen kiezen het hazenpad
en wezels worden bang,
en een schildpad denkt door z'n schild
dat niemand hem iets maken kan..*

*Maar Jezus vraagt Iemand, die z'n nek uitsteekt,
iemand met moed,
iemand die niet net doet
alsof z'n neus bloedt.*

³ 1 Koningen 18:18-22

⁴ Lucas 12:57

⁵ Luke 16:13

*Een egel zet z'n stekels op
en een pauw z'n laat z'n veren zien.
Vogels nemen de vleugels
en houden het voor gezien.
Honden blijven slapen,
spinnen blijven in hun web,
ratten verlaten het zinkend schip
en katten sluipen weg.*

*Maar Jezus vraagt Iemand, die z'n nek uitsteekt,
iemand met moed,
iemand die niet net doet
alsof z'n neus bloedt.*

*Vissen blijven in het water;
eenden op hun nest:
Papegaaien praten na
wat door anderen al is gezegd*

*Maar Jezus zoekt Iemand, die z'n nek uitsteekt,
iemand met moed,
iemand die niet net doet
alsof z'n neus bloedt.*

*Ik heb vroeger geleerd:
spreken is zilver, zwijgen is goud,
zorg daarom dat je altijd je mond houdt.
Val niet op, blijf in de rij
en stel geen vragen als anderen zich misdragen,
want de volgende ben jij.⁶*

Want wie verzet aantekent tegen de bestaande structuren, wie – ook al is het geweldloos – weerstand biedt tegen de machthebbers lokt agressie, geweld, haat en verdeeldheid op. Bij de aanvaarding van zijn eredoctoraat in Leuven zei bisschop Romero twee maanden voor zijn gewelddadige dood: 'Hier staat de kerk voor de meest fundamentele keuze van haar geloof; of zij kiest partij voor het leven, of zij kiest partij voor de dood. Onpartijdigheid is niet mogelijk. Wij staan in dienst van het leven van de Salvadorianen of wij zijn, door niets te doen, medeschuldig aan hun dood. Ofwel we geloven in de God van Abraham, Izaäk en Jakob, de God van de levenden, ofwel wij dienen de afgoden van de dood.'

En zei Buskes in 1941: Het éne geloof zegt telkens ja. Ja tegen de éne openbaring van de éne God in de éne Heer, die de Waarheid is. En dit ja is een juichkreet, omdat het de stem van de Goede Herder hoort, die Zijn Leven voor Zijn schapen gesteld heeft en hen allen bij name roept, om hen te maken tot één kudde. Maar dit éne geloof zegt ook telkens neen. Neen tegen de vele openbaringen van de vele goden en de vele heren, die de Waarheid niet zijn, maar de leugen. En dit neen is een noodkreet, omdat het de stem van

⁶ Gerard Rinsma, De Giraffe, op Cd In Minske Sin Gerard Rinsma

de huurling hoort, wie de schapen niet toebehoren, die vlucht als de wolf komt en de schapen alleen laat, of de stem van de vreemde - dief en moordenaar - die alleen komt om te stelen, te slachten en te verdelgen.

Belijden van het ene geloof betekent: strijden, en zo nodig: lijden. De kerk van het éne geloof is de strijdende en de lijdende kerk.⁷

Dat is het kenmerk van vuur: echt vuur laat nooit lauw, maar roept reacties op, brengt scheiding te weeg, zoals ook de onlangs overleden historicus Tony Judt ervaren heeft: Zo nam hij, sinds 1987 docent aan New York University, scherp stelling tegen de regering van George W. Bush en diens catastrofale buitenlandse politiek. En hij stak zijn nek uit door naar Amerikaanse maatstaven ongebruikelijk felle kritiek te uitten op Israël, dat zich steeds meer zou ontwikkelen tot een oorlogszuchtige, onverdraagzame en door het geloof gedreven etnische staat. Van een joodse staat zou het land zich moeten omvormen tot een binationale staat voor zowel Joden als Arabieren.⁸

Het blad werd overspoeld met boze brieven, Judt werd uitgemaakt voor antisemiet en zelfhatende jood. Een ander tijdschrift, *The New Republic*, verwijderde hem uit de vaste groep commentatoren. Het Poolse consulaat annuleerde na druk van twee pro-Israël-organisaties een bijeenkomst waar Judt zou spreken. En critici verweten hem dat zijn idee van Palestijnen en Israëliërs in hun gezamenlijke staat hen zou veroordelen tot een permanente staat van oorlog, met de Palestijnen al snel in de meerderheid - typisch het soort naïviteit dat hij in Franse intellectuelen uit een andere tijd zo sterk had veroordeeld. Maar Judt liet zich het zwijgen niet opleggen, niet door critici en zo lang het ook maar enigszins mogelijk was ook niet door zijn ziekte.⁹ Er is iets grondig mis met de manier waarop we leven. Door het allesoverheersend materialisme, het blinde vertrouwen in de vrije markt en de minachting voor de publieke sector zijn we de afgelopen decennia uit het oog verloren dat er alternatieven zijn.

Waar is je vuur gebleven? vroeg die beroepskeuzeadviseur mij. Eigenlijk wist het hele goed waar het was. Ik had het opgesloten achter grendels, want ik wist dat, als het ik het zou bevrijden en het zou gaan branden, dat ik dan voor de keuze kwam te staan. En Jezus' woorden mij in het gezicht zouden striemen: huichelaar, je weet donders goed wat rechtvaardig is en wat niet door de beugel kan. Maar je durft het niet te zeggen. Niet tegen je collega's, niet tegen je familie. Niet tegen je vrienden. Of niet?

Jezus' woorden striemen, misschien ook u. Maar Jezus heeft geen sancties. Als we onze schouders er over ophalen, de kerk uitstappen, het geloof vaarwel zeggen, of wat ook maar, dan blijft dat zonder gevolgen. Zonder straf, zonder boete. Jezus heeft geen macht, geen sancties. Kan niemand dwingend iets opleggen. Het enige wat hij heeft, is zichzelf. Zijn leven. En met dat leven doet hij een humanitair appel op een ieder van ons. Door het te geven als een offer. Jezus kende het lot van Israëls profeten en Jezus wist dat het vuur, dat hij op aarde wilde brengen, uiteindelijk hemzelf zou gaan verteren. Want zo sprak hij: Ik zal de vuurdoop moeten ondergaan en ik zie er vreselijk tegen op, totdat het volbracht zal zijn.¹⁰ Als ergens het mens-zijn van Jezus aan het licht komt, dan wel in deze woorden.

Had hij niet een uitweg kunnen kiezen, de dood kunnen vermijden? Zeker, maar Jezus wist dat hij alleen door z'n inzet tot de het einde, z'n trouw tot aan de dood het uur van de

⁷ Dr. J.J. Buskes, *Droom en protest*, pg. 80 vv

⁸ Tony Judt *Necrologie NRC*, citaat uit de *New York Review of Books*

⁹ Tony Judt *Necrologie NRC*: In maart 2010 nog verscheen een moreel bevlogen boek, dat hij gedictieerd had aan medewerkers. *Ill Fares the Land* is een pleidooi voor een typisch Europees fenomeen: de sociaal-democratie.

¹⁰ Lucas 12:50

waarheid dichterbij zou kunnen brengen. Zo en niet anders zouden mensen gedwongen worden om een keuze te maken voor of tegen hem. Alleen door de uiterste consequentie te trekken uit zijn eigen woorden, door ze als het ware met zijn bloed te onderstrepen, alleen door zichzelf op te offeren in de confrontatie met de gevestigde macht, wist Jezus dat niemand meer om hem heen zou kunnen. En iedereen een keuze zou moeten maken: voor of tegen Jezus, een valse of een ware profeet, een valse of een ware Messias, een volksmisleider of een mensenzoon.

Maar hoe God over hem denkt, is bekend. Hij heeft hem opgewekt en gezuiverd van alle blaam. Gerehabiliteerd tot in eeuwigheid.

En het vuur, waarnaar Jezus zo verlangde? Lucas vertelt hoe het vuur vanuit de hemel op aarde wordt geworpen, ingegoten in de harten van de mensen die wel van goede wil waren maar het vuur misten. Het is het vuur van de Sinaiï, van de Karmel. Het is het vuur, waarnaar Jezus had verlangd. Als het echt ontvlamt zal het geen binnenbrandje meer mogen zijn, maar een uitslaande brand die van verre zichtbaar is.